

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 600/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Martinou Gecákovou, advokátkou, Štefánikova 18, Humenné, proti rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 14Svp/1/2024 z 13. mája 2024 takto

rozhodol:

- Ústavnú sťažnosť **prijíma** na ďalšie konanie v celom rozsahu.
- Návrhu sťažovateľa na odklad vykonateľnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 30 ods. 1 a 4 v spojení s čl. 31 ústavy rozsudkom Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NSS“), ktorým boli za neplatné vyhlásené voľby starostu Nechválovej Polianky (ďalej len „obec“) konané 10. februára 2024. Rozsudok NSS žiada zrušiť, alternatívne sťažovateľa vyhlásiť za starostu obce.

II.

2. Žalobca, ktorý vo voľbách na starostu získal 48 hlasov, sa proti sťažovateľovi, ktorý vo voľbách získal 53 hlasov, žalobou domáhal preskúmania ústavnosti a zákonnosti týchto volieb. V prvých voľbách 29. októbra 2022 nebol starosta zvolený, pretože obaja kandidáti získali po 32 hlasov. V druhých voľbách 25. marca 2023 žalobca získal 43 hlasov a sťažovateľ 42 hlasov, no tieto voľby boli rozsudkom NSS z 20. júna 2023 vyhlásené za neplatné, keďže v období 14 dní pred voľbami sa na trvalý pobyt v obci účelovo prihlásilo 18 osôb. Vo voľbách 10. februára 2024 bol za starostu obce zvolený sťažovateľ, ktorý pri 111 zapísaných voličov, 101 odovzdaných a platných hlasovacích lístkoch získal 53 hlasov, zatiaľ čo žalobca 48 hlasov. NSS pri posúdení žaloby vychádzal z rozhodnutí ústavného súdu (PL. ÚS 34/2018, PL. ÚS 110/07, PL. ÚS 6/2011, PL. ÚS 68/2014), z ktorých vyplýva, že každý má právo na slobodný výber miesta pobytu,

no zmysel volieb do orgánov samosprávy obec sa stráca, ak sa na trvalý pobyt bezprostredne pred uskutočnením volieb prihlási značný počet osôb, u ktorých nie je preukázaná žiadna väzba k obci.

3. Pri posledných dvoch voľbách (z 25. marca 2023 a 10. februára 2024) došlo podľa NSS v obci k značnému nárastu počtu zapísaných voličov z 98 na 111, čo predstavuje nárast o 13,26 %. To zodpovedá značnému nárastu tak, ako tomu bolo v rozhodnutí ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 34/2018, kde nárast predstavoval 13,33 %. To je osobitne významné z toho dôvodu, že medzi žalobcom a sťažovateľom bol rozdiel len päť hlasov. NSS zvýraznil, že 13 osôb sa na trvalý pobyt prihlásilo v období od 1. do 9. februára 2024, z čoho je zrejmé, že ide o nárazové hromadné prihlasovanie.

4. Čo sa týka väzieb osôb, ktoré sa v obci prihlásili na trvalý pobyt, NSS zvýraznil, že až tri osoby bez výraznejších zmien ich vzťahu k obci (J. G., T. Š. a L. P.) sa prihlásili pred voľbami 25. marca 2023, následne krátko na to sa odhlásili a znova sa prihlásili krátko pred voľbami 10. februára 2024. Podľa NSS takéto opätovné prihlasovanie môže byť nástrojom jednak snahy o vyslovenie neplatnosti volieb a následne snahy o volebné víťazstvo. Pri ďalšej osobe (V. K.) NSS zvýraznil, že táto sa prihlásila do domu E. S., ktorý čestne vyhlásil, že k tomu došlo na podnet a za odplatu, ktorú E. S. dostal od sťažovateľa za to, že ho V. K. bude voliť. Ďalšie účelové prihlásenie NSS identifikoval pri P. Ž., ktorý pracuje ako obecný policajt na Liptove, kde je aj prihlásený na prechodný pobyt a je bratrancom sťažovateľa. Identifikáciou týchto piatich osôb považoval NSS za splnenú podmienku, že primárnou motiváciou týchto osôb bolo zúčastniť sa na voľbách bez toho, aby k obci mali relevantnú väzbu, ktorá by odôvodňovala ich rozhodnutie prihlásiť sa v obci na trvalý pobyt. Okrem toho poukázal na to, že ďalšie z 13 osôb sa na trvalý pobyt prihlásili bez toho, aby mali vlastnícky vzťah k domom, pracujú v značnej vzdialenosti od obce a na trvalý pobyt do obce sa neprihlásili ich manželia a maloleté deti.

5. NSS uzavrel, že boli splnené všetky podmienky, ktoré vyplývajú z predchádzajúcich rozhodnutí na to, aby voľby starostu obce boli vyhlásené za neplatné, keďže účelové prihlasovanie sa na trvalý pobyt bolo realizované s cieľom negovať ústavnú koncepciu tvorby orgánov samosprávy obce tak, aby tieto reprezentovali obyvateľov obce majúciich úmysel tvoriť integrálnu súčasť personálneho substrátu obce. Táto vada volebného procesu nie je kvantifikovateľná, a tak nemožno určiť, ako by voľby nebyť týchto účelových prihlásení dopadli. Preto bolo možné len voľby vyhlásiť za neplatné a nebol dôvod vyhlásiť žalobcu za víťaza volieb. NSS napokon „nešvár“ prihlasovania voličov na trvalý pobyt prirovnal pomerom z Kalinčiakovej Reštavrácie a apeloval na korektnosť politického súboja o miesto starostu obec.

III.

6. Sťažovateľ opisuje predchádzajúce rozhodnutia NSS a ústavného súdu vo veci volieb starostu obce a pomery v obci a na obecnom úrade. Zdôrazňuje, že žalobcom namietané osoby sa prihlásili do domov, ku ktorým majú vlastnícke alebo sociálne vzťahy, keďže z obce pochádzajú ich predkovia, a títo voliči sa aj v obci zdržiavajú. Je toho názoru, že ide o osoby, ktoré v nehnuteľnostiach bývajú, prechodne sa zdržiavajú a aj v minulosti zdržiavali. V obci majú rodinu, realizujú tam spoločenské či súkromné aktivity. Preto šlo o občanov, ktorí majú skutočný záujem podieľať sa na výkone obecnej samosprávy a ktorí tvoria spoločenstvo obce.

7. Sťažovateľ považuje odôvodnenie namietaného rozhodnutia za nedostatočné, keďže NSS sa nevyporiadal s jeho argumentáciou. Zastáva názor, že prihlásené osoby svoju voličskú antipatiu k žalobcovi chceli vyjadriť tak, že sa prihlásili na trvalý pobyt, aby mohli voliť. Sťažovateľ sa ohradzuje proti tvrdeniu E. S. v čestnom vyhlásení a osobitne zdôrazňuje, že jeho priateľka V. K. v obci dlhodobo žije. V súvislosti so zistením NSS, že 13 osôb sa na trvalý pobyt prihlásilo v období od 1. do 9. februára 2024, sťažovateľ uvádza, že elektronické prihlasovanie na trvalý pobyt vyžaduje občiansky preukaz s čipom a vydanie kvalifikovaného elektronického podpisu, pričom časová náročnosť tohto procesu vyvracia špekuláciu NSS o taktickom prihlasovaní na trvalý pobyt tesne pred voľbami. Odmietá, že by prihlásenia neboli relevantné, a osobitne poukazuje na L. P., ktorý je spoluvlastníkom viacerých domov v obci a má tam aj iný nehnuteľný majetok. Sťažovateľ namieta zistenie NSS o navýšení počtu voličov o 13 osôb, keď zdôrazňuje, že tri z týchto osôb volili už vo voľbách v marci 2023. Podľa sťažovateľa vzhľadom na väzby prihlásených voličov k obci je irelevantné, že k tomu došlo pred voľbami. Sťažovateľ odmieta odôvodnenie o nárazovom prihlasovaní voličov, keďže každý z nich sa prihlásil do inej nehnuteľnosti a v iný deň. V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na odlišné právne posúdenie obdobných zistení v inom rozhodnutí NSS (13Svp/4/2023).

8. Závery NSS o dôvodnosti žaloby na vyhlásenie volieb za neplatné sú preto podľa sťažovateľa arbitrárne. Sťažovateľ odmieta, že by boli splnené všetky tri kroky testu účelovosti prihlásenia sa na trvalý pobyt. Osobitne zdôrazňuje, že po voľbách sa žiaden z označených voličov z trvalého pobytu neodhlásil a že NSS odignoroval relevantné preukázanie existencie väzby k obci u všetkých 13 prihlásených obyvateľov. Arbitrárnosť je daná aj vo vzťahu k hodnoteniu intenzity pochybení a ich priamych dopadov na výsledok volieb, keď NSS najprv konštatuje väzby u všetkých prihlásených osôb a vzápätí ich spochybňuje. Rozsudok NSS sa napokon bez legitímneho a obhájiteľného dôvodu odkláňa od rozhodnutí ústavného súdu v obdobných veciach (PL. ÚS 34/2018, PL. ÚS 68/2014). Odôvodnenie napadnutého rozsudku je nepresvedčivé aj vo vzťahu k úvahám o konkrétnom dopade a vplyve zistených pochybení na už vyhlásený výsledok volieb. Nie je ústavne akceptovateľné dospieť k záveru o neplatnosti volieb len na základe prihlásenia sa bezprostredne pred voľbami, čím súd poprel väzby k danej obci u niektorých jej obyvateľov, ktorí sa v poradí štvrtých volieb budú môcť legitímne zúčastniť. Sťažovateľ preto zdôrazňuje rešpekt k výsledku volieb a slobodnej vôle voličov. Zrušenie vyhláseného výsledku volieb súdnym rozhodnutím považuje za posledný prostriedok nápravy ústavne neudržateľných porušení zákona v procese výkonu volieb, ktoré reálne mohli ovplyvniť výsledok volieb.

IV.

9. Na predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) bolo zistené, že ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a predbežne neboli zistené dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Preto bola ústavná sťažnosť podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde prijatá na ďalšie konanie.

V.

10. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

11. Sťažovateľ žiada odložiť právoplatnosť napadnutého rozsudku, čo odôvodňuje tým, že prípadné ďalšie voľby prehĺbia zásah do jeho uplatnených práv. Poukazuje na závažnosť právnych následkov právoplatného rozsudku NSS, najmä nadväzujúcu nevyhnutnosť súčinnosti ďalších ústavných orgánov a orgánov štátnej správy, ako aj prípadné finančné náklady organizácie už štvrtých volieb. Ústavný súd by podľa sťažovateľa mal dospieť k záveru, že je vo verejnom záujme rozhodnúť o odklade právoplatnosti napadnutého rozsudku do meritórneho rozhodnutia o jeho ústavnej sťažnosti.

12. Na predbežnom prerokovaní bolo ustálené, že v prípade sťažovateľom uvedených práv, ktorých porušenie namieta, existuje podozrenie spočívajúce v nedostatočnom odôvodnení nielen skutkových okolností konkrétnej veci sťažovateľa, ale aj odklonu od predchádzajúcej judikatúry vo vzťahu k výkladu pojmu relevantnej väzby na obec v rámci tzv. testu účelovosti. Vzhľadom na ustálenie tohto podozrenia až po tom, keď 5. októbra 2024 došlo k uskutočneniu v poradí už štvrtých volieb v obci, odklad právoplatnosti alebo vykonateľnosti napadnutého rozsudku sa stal zjavne bezdôvodným. Preto návrhu sťažovateľa nebolo vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu